

L'esquerra segons Don Santiago

Santiago Carrillo (Xixon, 1915) ha perdut amb els anys molt poca vitalitat i gens d'acidesa. Amb motiu de la presentació del seu darrer llibre 'La gran transició', feta per Joan Romero, vice-secretari general dels socialistes valencians, EL TEMPS va parlar amb el vell comunista sobre l'actualitat política i els personatges que la condicionen. Don Santiago, com sempre, va ser implacable.

Acaba de publicar *La gran transició ¿Cómo reconstruir la izquierda?* quan encara es vénen, i molt bé, les seues memòries i diu que ja té compromeses altres obres amb l'editor. Fuma i fuma i manté la lucidesa que caracteritza les seues àcides opinions. Carrillo no perdona.

—*Malgrat la davallada que ha patit en les darreres eleccions i la crisi que travessa, el PSOE continua sent la referència inevitable per a la unitat de l'esquerra?*

—És una referència indispensable. Em sembla que plantejar-se a Espanya la unitat de l'esquerra sense el PSOE dona pas a aquesta aberració política que és Esquerra Unida, que tant pacta amb el PP, com amb el PSOE en altres llocs, que no té una referència ideològica clara, que està dirigida per un senyor que no és al meu judici un home d'esquerra, que procedeix com una espècie de mesies o d'Aiatollah. Jo crec que inevitablement el partit socialista serà un element important per tal que l'esquerra es recupere en aquest país. Quan? No m'atrevesc a dir-ho, però serà un procés difícil, perquè la gent s'ha arrepatat a les butaques i les deixa amb molta dificultat.

—*Però fa alguns anys vostè ja va dir que el PSOE era la referència de l'esquerra i, tot i això, el partit socialista no ha parat de perdre vots, i també per l'esquerra.*

—Per l'esquerra, ben pocs. Perquè Esquerra Unida ha tingut uns percentatges de vots inferiors als que va tenir el Partit Comunista el 1979. Una gran part dels votants socialistes en aquestes eleccions es van quedar a casa o votaren en blanc, que n'hi hagué molts. Evidentment en l'electorat socialista hi ha una gran frustració que es va agreujar el 93, quan González va fer la promesa d'un canvi sobre el canvi, que molta gent va interpretar com un pas cap a l'esquerra. Però si el PSOE va continuar sent la minoria majoritària va ser perquè un o dos milions de persones van creure aquella promesa. Ara ja, en les promeses no creu ningú i les últimes passes que s'han donat després de la dimissió de Serra i de Vargas no il·lusionen precisament, ni donen cap esperança. No s'ha resolt res i el Govern té plom a l'ala. I, dissortadament, en aquest país el partit socialista és el Govern, la gent veu el partit socialista a través del Govern i veu que ha per-

dut les característiques que hauria de tenir un partit com aquest: ser una esperança de canvi, d'un projecte de societat progressista. Avui la gent no veu això.

—*Sobre quines bases s'hauria de fer aquesta renovació i quines cares podrien ser les responsables.*

—És prou que jo diga quines cares podien ser per tal que es produeca una reacció contrària. Crec que el partit socialista ha de fer un canvi i un viratge cap a l'esquerra, cap a la recuperació de les idees socialistes. Cap a un projecte que, de debò, atraga els sectors que saben que aquesta societat necessita canvis importants. Perquè és molt greu que els joves no tinguen treball, que els joves no tinguen un futur clar o que una persona de quaranta anys estiga a l'atur sense perspectives de trobar un nou treball. En el fons estem en un moment en què la dreta, i no sols l'espanyola, també l'europea, ha aconseguit que els socialistes, com a mínim una bona part, hagen abandonat la idea d'un projecte de canvi de la societat. Jo crec que la regeneració només pot venir per aquest costat. Les cares? Jo no ho sé ben bé però, evidentment, les cares que avui es veuen, sobretot les que es veuen al Govern, potser amb l'excepció de Lerma que acaba d'arribar, no són cares que puguem estimular l'esperança i les il·lusions dels votants socialistes.

—*Fa cinc anys em va dir que "Anguita necessitava un bany que li rentara el fonamentalisme". Avui pensa el mateix?*

—Sí, amb una diferència: ja no crec que hi haja cap bany capaç de canviar Anguita. El problema d'Izquierda Unida és que va nàixer com la cobertura electoral del Partit Comunista en el moment en què el PC anava buidant-se de part de la seua gent que, en general se n'ha anat a casa, i s'hi van quedar els més sectaris del partit, els que no van acceptar mai l'eurocomunisme, els incondicionals de la política de l'URSS... i un d'ells era Anguita. Anguita, al meu judici, és un home amb una formació política molt confusa. Ha començat la seua vida adulta amerat de lectures de José Antonio, d'idees del règim anterior. Als divuit anys, segons els seus biògrafs, dubta entre ser soldat o monjo, que era l'alternativa de la litúrgia falangista, i tardanament, es troba amb Marx i amb Lenin i en la pràctica crec que

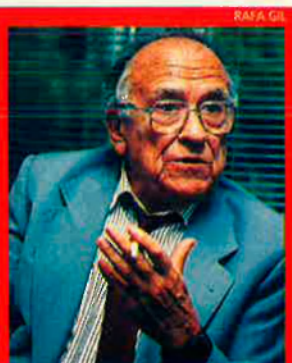
això ha donat una barreja que, unida al caràcter d'Anguita, que és un home mesiànic, cregut de si mateix, que gairebé es creu tocat per la mà del déu de l'esquerra, tot això fa que haja donat a Izquierda Unida una direcció populista, ni d'esquerres, ni marxista, ni tampoc de dretes, és una formació molt confusa. És evident que la imatge que dona IU avui és que va darrere del PP en tots els plantejaments. En qüestions com la del CESID, IU avança les mateixes iniciatives i les mateixes crítiques que el PP, sembla l'esquerra del PP i no una altra cosa. Jo no crec que aquesta política tinga gaire perspectiva i a Anguita li pot passar el que li passà al PC de Grècia quan va fer la catarsi amb la dreta. Primer va patir una derrota davant d'aquesta mateixa dreta i després va tornar a guanyar el PASOC, tot i que Papan-dreu s'havia vist embolicat en un gran escàndol. En aquest país se sap molt bé on és la dreta: la dreta està unida en el PP, però és difícil saber on és l'esquerra, i tanmateix jo crec que la majoria dels electors d'aquest país són, com a mínim, de centre-esquerra.

—Si Izquierda Unida no puja de manera significativa en les properes eleccions, pot perillar el lideratge d'Anguita?

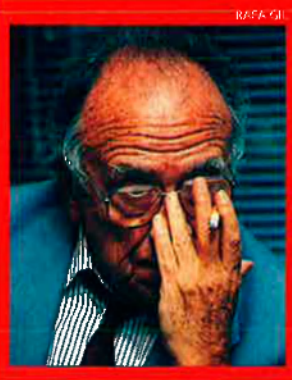
—Les notícies que jo tinc és que durant l'últim comitè confederal hi hagué dissensions importants que no han provocat, però, cap trencament perquè, de moment, IU és un aparell electoral de certa importància, i és difícil que fins i tot els qui no hi estan d'acord se'n vagen, però un nou *fiasco* electoral podria polaritzar les posicions en IU i provocar rèpliques importants. Jo crec que un fenomen important és que en la direcció del sindicat CC OO ja hi ha una crítica cada vegada més oberta, jo he llegit articles de Juan Moreno o de Rodolfo Benito i altra gent important de CC OO contra IU, i això és significatiu.

—Hi ha o no una conspiració contra el Govern?

—A mi això de la conspiració contra el Govern no em sembla gaire seriós. La veritat és que després d'haver tingut els *fiascos* que ha tingut el Govern no és gens estrany que hi haja una conjunció de forces que vulguen desfer-se'n. No crec que se'n pugua dir conspiració. Fins i tot és possible que Conde haja volgut tenir informació per lluitar contra el Govern que, segons ell, li ha fet molt de mal, però la realitat podria haver estat molt més dura perquè passem un període en què el Govern ha deixat un buit i en política, com en física, el buit s'omple. Si en Espanya hi haguera avui les forces involucionistes que hi havia en altres temps, la conspiració hauria tingut una altra forma. Potser hi ha una conjunció, i potser fins i tot Anguita n'és complice, però això no és una conspiració. És només l'atracció del buit.

“Manolo (Vázquez Montalbán) s'equivoca quan diu que la relació entre Pasionaria i jo no era bona, s'equivoca en això i en altres coses i no m'estranya perquè no es pot escriure un llibre cada setmana.”

—Vostè creu que el PP representa la dreta moderna?

—Encara és una incògnita, tot i que evidentment arrossega una càrrega franquista. Alguns dels seus dirigents, a pesar de tenir pocs anys, de vegades no donen una imatge grata des del punt de vista democràtic. En el mateix debat amb Serra, l'agressivitat incontrolada de molts dels diputats del PP va causar una mala impressió a la gent que sap que probablement el PP guanyarà les eleccions i es pregunta què farà. Paraules com les de Gallardón que representen el PP com una dreta europea, per entendre'ns, fins a quin punt seran respectades en la pràctica quan el PP guanye amb una majoria o una minoria majoritària que tindrà el suport de la major part dels governs regionals, i de les grans ciutats...? Fins a quin punt aquesta acumulació de poder no provocarà que els vells dimonis de la dreta tornen? En concret hi ha gent que tem que amb un govern del PP, l'extrema dreta vulga guanyar el carrer, el mateix que HB fa avui al País Basc i la inquietud existeix i seria molt important que el PP si arriba al poder resolguera aquest tema de manera positiva. La veritat és que en aquest país, la dreta no ha governat mai democràticament. La dreta no està associada a períodes de democràcia i el PP, rectificarà aquesta tradició? Ho veurem.

—Escriure aquests llibres és una manera de continuar en la política, encara que no siga activament?

—No, no és un intent de participar en la política. Jo sóc conscient que el meu futur polític, el tinc a l'esquena. No em faig cap altra il·lusió. Ara bé, jo sóc un home que ha viscut sempre ocupat a pensar i actuar en política i aquest costum, aquest hàbit, només desapareixerà el dia que moriré. En la mesura que tinga forces continuaré opinant. També si m'ho demanen, és clar.

—L'acollida de les memòries va ser molt bona.

—Sí, però no crec que això es repetesca amb aquest llibre, perquè en el fons és una diatriba contra el capitalisme. Una aposta pel manteniment de la idea que una autèntica esquerra ha de lluitar per la socialització de la riquesa, i això ja no és només una obligació per l'existència d'una classe oprimida sinó que ja és una necessitat històrica per resoldre problemes que no tenen una altra solució. I aquest pensament en un moment i en un món on la llei és el liberalisme i s'interpreta la caiguda de l'URSS i de tots els països de l'anomenat realisme social com el final d'una utopia socialista, és veritat que no troben una crítica gaire favorable en els mitjans de comunicació. Per aquests mitjans és veritat allò que deia el japonès nord-americà Fukiyama, que la història ha acabat, i jo crec que no.

—Ha llegit el darrer llibre de Vázquez Montalbán?

—Sí, és clar,

—En el capítol que li dedica, diu que la seua relació amb Dolores Ibarruri no era bona, que ella depenia de vostè en certa mesura i que no s'apreciaven gaire.

—Crec que Manolo ha fet cas a gentes que no estan informades i que tenen certs interessos. La realitat és que jo vaig tenir un problema amb Dolores Ibarruri el 1956, relacionat amb els qui aleshores eren dirigents veterans. Llavors fou quan el PC va virar cap a la reconciliació nacional, però a partir d'aquell moment la meua relació amb la Pasionaria va ser més que una relació, un suport decidit sense el qual jo no haguera pogut dur endavant les idees de l'eurocomunisme. Manolo Vázquez Montalbán s'equivoca en això i en altres coses; i no m'estranya, perquè no es pot escriure un llibre cada setmana. Encara que tingues el gran talent literari de Montalbán pots dir coses molt lleugeres.

—També el defineix com un magnífic polític però un pèssim secretari general.

—Això també m'ho va dir una vegada. Jo, la veritat, no l'entenc. Manolo Vázquez Montalbán estigué molt prompte en el sector dels qui em criticaven, però, potser, de totes maneres hi ha el Manolo Vázquez Montalbán que ha conegut altres secretaris generals i em reconeix en certa mesura que jo no sóc tan inútil, de la mateixa manera que jo sent un gran respecte per Vázquez Montalbán com a literat, com a novel·lista, tot i que com a polític no em sembla gran cosa. Jo diria, parafrasejant-lo, que és un polític dolent però un gran escriptor.

—També diu que vostè ha completat un cercle, que ha partit de posicions properes al PSOE per tornar-hi.

—Jo no he tornat al PSOE. I no em sent identificat amb el PSOE, tot i que considere que no hi ha esquerra possible a Espanya sense aquest partit. No he acabat el cercle. Jo vaig començar com a jove de l'esquerra socialista, en l'època que aquell partit era leninista i s'hi parlava de la dictadura del proletariat i la revolució. El meu trànsit al PCE era lògic. I no me n'he penedit mai d'haver-hi ingressat. A Espanya, el partit comunista ha prestat un gran servei a la democràcia. El va prestar del 36 al 39, el va prestar durant el període de l'antifranquisme i, també durant la transició. Jo em sent identificat amb aquesta trajectòria, amb totes les correccions que jo mateix he introduït en l'orientació del PC en aquest període. Avui,

—Entre les primeres mesures de la reforma del PCI, que vostè ha col·locat algunes vegades com a procés modèlic, hi ha gué la de prohibir fumar en les assemblees.

—Jo me n'hauria donat de baixa immediatament. Em mantinc fidel als meus vicis. Tots tenim alguna feblesa, la meua és fumar, i de moment no m'ha fet molt de mal encara que no li ho aconselle a ningú, però no pense abandonar-lo.

després de l'experiència de l'URSS, jo no m'imagino el canvi de la societat com me l'imaginava, no ja quan era un militant del PC, sinó un jove socialista. L'experiència històrica serveix per a alguna cosa. Jo, però, continue reivindicant no la revolució proletària i la presa del poder, però sí la socialització de la riquesa, i pense que fins que en aquesta societat el benefici privat deixi de ser el motor no se solucionarà cap dels problemes que avui tenim

—Quan parla del partit socialista, parlem del partit o de l'espai socialista que podria ocupar EU o algun partit nacionalista d'esquerra?

—Mire. En aquest llibre jo plantege que el comunisme ja no és l'instrument que pot unificar i dirigir un moviment d'esquerra i plantege que la socialdemocràcia tradicional tampoc. La victòria dels comunistes a Rússia i la divisió del moviment

socialista entre comunistes i reformistes va crear una situació en la qual, en molts casos tàcitament, la socialdemocràcia va establir una mena de compromís amb el sistema en què la socialdemocràcia arrancava concessions al sistema sense posar-lo mai definitivament en perill. Ara el comunisme ha desaparegut i el sistema ja no té tant d'interès en un compromís amb la socialdemocràcia, que s'ha convertit en un element molest, en un moment, a més, en què la revolució científica i tècnica permet una major acumulació de poder. En aquestes condicions, a la socialdemocràcia se li planteja una disjuntiva: o es converteix en un partit liberal més i deixa de ser un referent de canvi de futur o trenca amb el liberalisme, que no és trencar amb la democràcia, i es converteix en una de les expressions de les tendències socialistes. La socialdemocràcia, si tria aquest darrer camí pot convertir-se en el lloc on es troben tots els qui vulguen canviar la societat com passava abans de la Primera Guerra Mundial.

—Però aleshores cal eixir o no del sistema?

—Eixir del sistema és un concepte que no ha tingut mai sentit per mi. No té res a veure amb el marxisme perquè eixir del sistema és eixir del planeta. La visió marxista parla de transformar el sistema, no d'eixir-ne. És com qui diu que cal eixir d'Europa perquè és capitalista, com ho és Espanya! i ho serà mentre no puguem transformar-la. Eixir-ne no dóna cap resultat, només ens margina i ens crea problemes més seriosos.

Jordi Sebastià